

**Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
НАПНУ Ізмаїльський державний гуманітарний університет
Національний університет
«Львівська політехніка»
Інститут права, психології та інноваційної освіти,
кафедра педагогіки та інноваційної освіти
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
Черкаський національний університет ім.Б.Хмельницького**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ І
ВИХОВАННЯ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ
ПРОЦЕСІВ В ОСВІТНЬОМУ ТА НАУКОВОМУ
ПРОСТОРІ**

**Збірник тез доповідей за матеріалами
V Всеукраїнської науково-практичної
Інтернет-конференції**

4 листопада 2022 року

МУКАЧЕВО

УДК 373.2(063)

А 43

Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторі : збірник тез доповідей V Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 4 листопада 2022 р., Мукачєво / Ред.кол.: Т.І.Бондар (гол.ред.) та ін. – Мукачєво : МДУ, 2022. – 319 с.

**Рекомендовано до поширення в мережі Інтернет
науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(протокол №9 від «21» листопада 2022 р.)**

Рецензенти:

Фізеші О.Й. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту Мукачівського державного університету.

Атрощенко Т.О. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту Мукачівського державного університету.

У збірнику вміщено тези доповідей V Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторі». Учасники конференції розкривають проблеми педагогічної освіти та розвитку особистості, використання новітніх технологій та інновацій в освіті, виховання особистості в контексті сучасної освітньої парадигми, особливості психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців до реалізації завдань компетентнісного підходу в освітньому процесі, дидактико-методичного супроводу компетентнісно орієнтованого навчання у початковій школі, сучасного стану та перспективи розвитку дошкільної освіти в Україні, теорії і практики управління освітою, історії педагогіки.

Видання призначено для науковців, викладачів, аспірантів, студентів педагогічних навчальних закладів, працівників системи освіти.

Матеріали друкуються в авторській редакції. Редакційна колегія не несе відповідальності за достовірність статистичної та іншої інформації, що надана в рукописах, та залишає за собою право не розділяти поглядів деяких авторів на ті чи інші питання, розглянуті на конференції.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, галузевої термінології, інших відомостей.

Редакційна колегія:

Бондар Т.І. – д. пед. наук, професор, завідувач кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту.

Добош Олена Михайлівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

Іванова Вікторія Вікторівна – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри дошкільної та спеціальної освіти, Мукачівський державний університет.

Пинзеник Олена Мафтеївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

Фенцик Оксана Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

Швардак Маріанна Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

ЗМІСТ
РОЗДІЛ 1

ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА ТА РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ

<i>Михайло Барко</i>	11
РОЗВИТОК САМОСТІЙНОСТІ УЧНІВ У ДРУГОМУ КЛАСІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	
<i>Наталія Башавець, Ірина Баранова</i>	14
ВПРОВАДЖЕННЯ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ	
<i>Любов Біган, Маріанна Горват</i>	18
АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ІДЕЙ ТОЛЕРАНТНОСТІ В ДИСКУРСІ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	
<i>Любомир Брижак</i>	23
ЗМІСТ ТЕРМІНОПОНЯТТЯ «НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ»	
<i>Мирослава Газдик</i>	26
ЗНАЧИМІСТЬ ПРАКТИЧНО-ДІЯЛЬНІСНОГО КОМПОНЕНТА У СФОРМОВАНOSTІ ГОТОВНОСТІ ДО МАЙБУТНІХ ОПЕРАТОРІВ З ОБРОБКИ ІНФОРМАЦІЇ ТА ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	
<i>Любов Дольнікова</i>	31
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТРАКТУВАННЯ ВІДМІННОСТЕЙ ПРОЦЕСІВ ЗАСВОЄННЯ ЗНАНЬ ТА ОПАНУВАННЯ ВМІНЬ	
<i>Федір Загура, Наталія Муқан</i>	34
ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ НАУКОВО- ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ: ДОСВІД НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ»	
<i>Людмила Керенович, Марія Кузьма-Качур,</i>	37
СПОСТЕРЕЖЕННЯ ТА СПОСТЕРЕЖЛИВІСТЬ ЯК ПЕДАГОГІЧНІ КАТЕГОРІЇ	
<i>Мирослава Кохан, Марія Кузьма-Качур,</i>	40
САМОКОНТРОЛЬ ТА ЕТАПИ ЙОГО ФОРМУВАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	
<i>Крістіан Луца</i>	42
РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	
<i>Аліна Мотря, Наталія Лалак</i>	45
ФОРМУВАННЯ У ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ	
<i>Діана Синичка, Маріанна Горват</i>	50
ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ	
<i>Іванна Скоблей, Марія Кузьма-Качур</i>	55
ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ: СУТНІСНА	

УДК 373

Діана Синичка,
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 013 Початкова освіта
Мукачівський державний університет
Маріанна Горват,
кандидат педагогічних наук,
доцент, доцент кафедри теорії та методики початкової освіти
Мукачівський державний університет

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Проблема наступності в дошкільному і початковому освіті загалом є актуальною нині, оскільки вона забезпечує успішну соціалізацію дитини. Соціалізація передбачає набуття власного соціального досвіду, ціннісних орієнтацій, культурних цінностей. Придбання такого досвіду можливе, на нашу думку, лише за чіткого дотримання принципу наступності у вихованні та освіті дитини.

Дошкільна і початкова освіта – єдиний світ, що розвивається. У зв'язку з цим набуває особливої значущості проблема реалізації принципу наступності в безперервній освіті дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Останніми роками у розвитку дошкільних закладів і початкової школи у зв'язку з актуалізацією нашої країні інноваційної концепції освіти з'являються нові тенденції як структурного, а й змістовного характеру. У практику входять нові програми та технології з дошкільного виховання та навчання дітей. Інноваційний розвиток освіти передбачає на кожному з вікових ступенів мати свій зміст і адекватні йому методи навчання, форми організації навчальної діяльності дітей, в якій можливе реальне здійснення наступності завдань, змісту та методики педагогічної діяльності з дошкільнятами та дітьми молодшого шкільного віку. У зв'язку з цим актуалізується проблема пошуку педагогічно доцільних умов і технологій, що забезпечують поступальний розвиток дитини, її готовність до переходу до школи – прийняття на себе ролі активного суб'єкта

власної навчальної діяльності. Освітній процес, яким би важливим він нам не представлявся, для дитини є лише однією зі складових її життєдіяльності. Її успіх визначається не так інформованістю дитини, скільки тим, чи вдалося сформувати на поведінковому рівні готовність до отримання знань, яка у свою чергу постає як психологічна мотивація і здатність отримати знання.

Зі здобуттям Україною незалежності та переходу її до громадянського суспільства починається реформування і освітньої сфери. Змінюються основні методики навчання та парадигми, що має наслідком змін у системі загальної освіти. Особливу роль у реформуванні приділяється дошкільній освіті, адже вона є фундаментом, першою ланкою у всій системі. Дошкільне дитинство є самостійним етапом, на якому дитина отримує всі необхідні знання та навички, які допоможуть їй краще, швидше, безпроблемно пристосуватись до шкільного навчання, розвинути основні риси, які допоможуть малюку в майбутньому розвиватись та реалізовуватись [1].

Дошкільна освіта в Україні опирається на такі нормативно-правові акти, як: положеннях Міжнародної конвенції ООН про права дитини, Законах України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про охорону дитинства», інші нормативно-правові акти. У вище наведених актах задекларовано провідні принципи початкової освіти. Держава взяла курс на розвиток здібностей дітей, розширенні кругозору, активну фізичну діяльність малюка, закладення змалечкуосновних цінностей, здійснення виховання у патріотичному дусі.

Дошкільний навчальний заклад створює передумови для успішного навчання дитини, дає потрібну їй базу навичок та кругозору, тому, враховуючи вимоги поставлені сучасним суспільством, розуміємо, що без належного виховання дитини у дитячому виховному закладі, ставиться під сумнів уся система належного освітньо-виховного процесу, бо без такого чинника як дошкільний навчальний заклад забезпечення належного функціонування всієї системи неможливе.

Особливістю розвитку дошкільника є можливість накопичувати зміни, робити «надбудови нового над старим», опиратися на минулий досвід. Всі

вміння та навички, які дитина здобуде у дошкільному віці слугуватимуть для неї в майбутньому фундаментом, на якому будуть надбудовуватися всі наступні вміння, навички та ін.

Дошкільна освіта ставить собі передусім за мету забезпечення належних умов для достатнього всебічного розвитку дитини, який буде відповідати нормам розвитку притаманних для відповідного віку. Метою дошкільної освіти є не навчання та виховання дитини, а адаптація та соціалізація, розвиток тих вмінь та навичок, які знадобляться дитині в практичному сенсі у реальних життєвих умовах, розвиток особистості малюка шляхом накопичення знань та вмінь, та знаходження внутрішнього поштовху дитини до того чи іншого виду діяльності.

Дошкільний навчальний заклад згідно з нормами законодавства України покликаний забезпечити значній кількості дітей безоплатну та доступну дошкільну освіту. Програма дошкільного навчального закладу спрямована на достатній культурний, фізичний, інтелектуальний, психічний розвиток дитини з дотриманням всіх санітарно-гігієнічних норм.

З реформуванням початкової освіти, виникла проблема формування у дітей готовності до навчання у школі. Основними напрямками роботи з малюками у дошкільному закладі є комунікативний, емоційно-вольовий, фізичний розвиток, прищеплення елементарних навичок самообслуговування. Дошкільнята повинні іти у перший клас маючи уже здобуті, накопичені та систематизовані певні навички та вміння, без яких неможливий перехід дитини на новий життєвий етап. Тому основним завданням початкової ланки освіти є соціально-культурне, психологічне, фізичне і духовне становлення кожної дитини як особистості, що є першою і найголовнішою передумовою її успіху в майбутньому.

Початкова освіта – перший ступінь загальної середньої освіти, метою якої у більшості країн світу є одержання дітьми базових умінь і навичок загальнокультурного, загально розвивального характеру [3].

Зміст та основні засади початкової освіти в Україні базуються на Законі України «Про освіту», «Про загальну середню освіту». Її зміст та основні засади функціонування забезпечують Державний стандарт початкової загальної освіти; Концепція загальної середньої освіти; Укази Президента України «Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні», «Про Національну доктрину розвитку освіти» та ін.

З розбудовою української незалежності розпочався етап побудови початкової освіти з новим змістом, якому характерна демократизація, гуманізація, раціональні підходи в процесі організації початкової освіти. Це мало зовнішній прояв, адже послабилась монополія держави на початкову освіту, активно почала залучатися громадськість, відбулась децентралізація та становлення самоврядування в навчальних закладах, почала розвиватися мережа навчальних закладів [4].

Романова І.А. виділяє такі типи шкіл:

- Традиційний. Така школа відтворює емпіричний тип мислення. Кожному предмету – певна кількість навчальних годин. Цей тип школи орієнтований на передачу знань.

- Спеціалізована. Школа з поглибленим вивченням якогось предмету. Це досягається зі збільшенням кількості годин відведених на вивчення предмету, відповідно, більшої кількості завдань.

- Інноваційний тип. Заснований на нових тенденціях у педагогіці і психології. Базується на індивідуальних планах, нових методах проведення занять та ін. [5].

На сучасному етапі освіта в Україні, завдяки її реформуванню, переходить до інноваційного типу.

Мета початкової освіти – гармонійний розвиток дитини відповідно до її вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, виховання загальнолюдських цінностей, підтримка життєвого оптимізму, розвиток самостійності, творчості та допитливості [2].

Мета початкової школи:

- всебічний розвиток та виховання особистості засобом формування в учнів бажання і вміння вчитися;
- формування в дитини нормальних умінь читання, письма, мовлення, обчислення, а також навичок гігієни та здорового способу життя, достатнього для її віку досвіду культури спілкування та співпраці з дорослими та однолітками; спроможність реалізовувати свій потенціал, творчість, досягнення оставленої мети.

Зміст початкової освіти ґрунтується на комплексному підході, що спрямований на забезпечення знань та умінь для подальшого їх застосування з метою успішної інтеграції в суспільство (успішно навчатися, працювати в команді, бути невід’ємним членом громади).

Основною психологічною метою початкової школи є допомогти дитині у подоланні кризи переходу дитини з молодшої школи у старші класи після закінчення чотирьох років навчання, розвинути теоретичне мислення та уяву.

При неналежному рівні освіти наданої на первинному етапі постраждають наступні. Тому так важливо забезпечити якісну, належну, ефективну, цікаву, мотивуючу початкову освіту, що буде крокувати пліч-о-пліч з сьогоденням, та зрощувати свідому, думаючу, аналізуючу, креативну дитину. Початкова освіта дає дитині той життєвий базис знань та умінь, які будуть потрібні не лише для пізнання нових явищ та предметі, а знадобляться на протязі життя, а саме: уміння лічити та оперувати числами, критичне мислення, уява, навички фізичної культури та здорового способу життя, вміння читати, писати, будувати речення, грамотній комунікації, культурі спілкування та розмови, базовим правилам етикету, ініціативність.

Список використаних джерел

1. Богуш А. М. Наступність, перспективність, спадкоємність – складові неперервної освіти *Дошкільне виховання*. 2001.– №. 11. С. 11.
2. Державний стандарт початкової загальної освіти. <http://www.mon.gov.ua>.
3. Енциклопедія освіти / Акад. пед. Наук України, головний ред. В. Г. Кремень. К. : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
4. Ключко Н. Вступ до школи як загальнопедагогічна проблема в історії розвитку

початкового навчання в Україні (XX століття): автореф. дис.канд.пед. наук : 13.00.01
Вінниця, 2011. 20 с.

5. Романова І. А. Сучасні тенденції розвитку початкової освіти в Україні Режим
доступу: <http://nauka.hnpu.edu.ua/sites/default/files/fahovi%20vuda>

УДК 37.091.279.7

Іванна Скоблей,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
спеціальності 013 Початкова освіта,
Мукачівський державний університет
Марія Кузьма-Качур,
канд.пед.н., доцент,
доцент кафедри теорії та методики початкової освіти,
Мукачівський державний університет

ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ: СУТНІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА

У сучасній педагогічній літературі широко використовуються поняття підсумкового і формувального оцінювання. Під підсумковим розуміється оцінювання, що проводиться з метою визначення відповідності знань учнів нормам і вимогам стандартів навчання. Формувальне оцінювання передбачає оцінювання в процесі навчання, коли аналізуються знання, вміння, ціннісні установки і оцінки, а також поведінка учня, встановлюється зворотний зв'язок за результатами роботи учня; коли здобувач освіти орієнтується і надихається на подальше навчання, а також планує цілі і шляхи їх досягнення.

Державний стандарт визначає компетентнісну парадигму освіти, орієнтований на системно-діяльнісний підхід у навчанні, що передбачає встановлення певних вимог до результатів засвоєння програм, опису передбачуваних освітніх результатів школярів і встановлення основних напрямків оцінювання результатів діяльності здобувачів початкової освіти. У ньому вказується на необхідність внесення відповідних змін в оцінюванні навчальних досягнень: забезпечити комплексний підхід до оцінювання результатів та створити умови для оцінювання динаміки індивідуальних досягнень учнів у процесі засвоєння базової загальноосвітньої програми [2].

Формувальне оцінювання – це оцінювання під час навчання і «для

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>